

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Landbruks- og matdepartementet	
Saknr.: 2010/67-75	Doknr.:
Mottatt: 3 MAI 2010	
Saksbeh.: ASR/SEB	Ark.: 410
Kopi:	Avskr.:

Høring - Forskrift om nydyrking

Vi viser til brev datert 17.2.2010 med vedlagt utkast til ny forskrift om nydyrking.

1. Bakgrunn

I følge St.meld.nr.39 (2008 – 2009), utgjør utslipp fra landbruket ca 9,5 % av landets totale utslipp. Av dette bidrar metan og lystgass med 8,7 prosentenheter og karbondioksid med 0,8 prosentenheter. Av disse 0,8 prosentenheter regner en med at stans i nydyrking av myr pluss restaurering og annet vil utgjøre 0,15 prosentenheter. Det er viktig at landbruket tar sin del av utslippsreduksjonene, men som en ser er det nokså lite å hente på å redusere dyrkinga av myr. Dessuten vil et totalforbud lett føre til økt transport innenlands, og økt import av kraftfôr og mat med de utslipp dette medfører.

I tidsrommet 1944 til 1992 ble det i Møre og Romsdal nydyrka ca 220 000 dekar. Dette er ca 8,5 % av det som ble dyrka i hele landet i denne perioden, og ca 4 500 dekar per år i gjennomsnitt. Nydyrkinga hadde en topp på slutten av 1970 tallet. Det ble i 1979 nydyrka ca 9000 dekar her i fylket. Nydyrkinga er ikke særlig stor for tida, en kan anslå at det nydyrkes ca 2000 dekar per år i fylket. Det er mineraljorda som blir dyrka først, slik at andelen av myrjord i nydyrka jord øker med tida. Myranderen av det som ble fulldyrka med stats-tilskudd i perioden 1981 til 1988 var 62,2 % (Jordforsk rapport nr 1 1997: Myrarealer og torvressurser i Norge).

En ser tendenser til at nydyrkingsaktiviteten øker for et antall livskraftige bruk som satser og i framtida vil være ryggraden i landbruket. Det er viktig å ikke ta fra disse trua på framtida. Særlig når det gjelder rekruttering av unge bønder er det kritisk for tida. Dersom en blokkerer for utviklingsmulighetene ved et forbud mot nydyrking av myr vil en ta motet fra mange som vurderer å satse, slik at en vil få en økning i antall nedlagte bruk.

Nye maskiner og ny dyrkingsteknikk har forandret mulighetene for dyrking og vurderingen av myr som dyrkingsjord. Viktige teknikker her er **"omgraving med skråstilte lag"** og **"profilering"**. Vi kommer tilbake til dette i avsnitt 2.

Kunnskapsgrunnlaget når det gjelder gassemisjon fra landbruket er særdeles tynt. Vi kjenner til at anslagene over utslippene av CO₂ for en stor del er basert på grove anslag og gjetninger. Likevel er fylkesmannen i det vesentlige enig i grunnlaget for de vurderingene som ligger til grunn for forslaget om endringer i dyrkingsforskriften på sidene 1, 2 og 3 i det tilsendte høringsforslaget med noen unntak: I kapittel 2 øverst side 2 står det: **"Ett dekar myr**

med 2 meter tykt torvlag inneholder ca. 150 tonn karbon, og vil kunne slippe ut mer enn 500 tonn CO₂ og flere hundre kilo lystgass før torvlaget er brutt ned og jorda er omdannet til mineraljord.” Her kan det bemerkes at lystgass særlig slippes ut når jorda er dårlig drenert og ikke slipper ut noe særlig CO₂. Dessuten vil utslipp av lystgass være avhengig av at det er overskudd av nitrogen til stede. Dette er ikke alltid tilfelle på de næringsfattige vestlandsmyrene.

I kapittel 3 øverst på side 3 står det: ” Departementet vil i den forbindelse presisere at myr ut over rent klimamessige forhold også er en arealtype som generelt har stor betydning for biologisk mangfold. Det finnes dessuten mange kulturminner i myr. Forslaget om forbud mot nydyrking av myr vil dermed uavhengig av spørsmålet om klimagassutslipp kunne gi positiv effekt for biologisk mangfold og kulturminner. ”

Påstanden er generell og konklusjonen om at et nydyrkingsforbud vil kunne gi positiv effekt for biologisk mangfold og kulturminner er for så vidt korrekt. For å nyansere utsagnet vil vi imidlertid hevde at i de tilfeller et myrdyrkingsforbud fører til mindre nydyrking totalt vil det alltid kunne gi en positiv gevinst for de nevnte verdier. På den annen side der et slikt forbud styrer et oppdyrkingsbehov over på alternative arealer kan tapet av biologisk mangfold og kulturminner bli større, avhengig av de kvalitetene for de nevnte verdier som er knyttet til disse arealene. Hva enten det skal dyrkes på myr eller andre arealer er det derfor vesentlig å legge til grunn de registreringer som er gjort av biologisk mangfold eller kulturminner i områder som søkes oppdyrket som vurderingsgrunnlag for en eventuell tillatelse. Ellers er å bemerke at kanskje de mest verdifulle myrrealene for biologisk mangfold i mange distrikt vil være myrtyper med rik myrvegetasjon som ofte har en torvdybde grunnere enn 30 cm, og som dermed faller utenfor det som myrdyrkingsforbudet er foreslått å omfatte.

Fylkesmannen mener at konklusjonene, det vil si forslaget til ny forskrift må nyanseres betydelig i forhold til dyrkingsteknikk og de alternativene som finnes på de enkelte bruk, for eksempel transportavstand til alternative dyrkingsareal eller leieareal. For noen bønder som er helt avhengig av bare myrjord vil forslaget til forskrift slik det foreligger bety at de i løpet av kort tid må avvikle drifta og flytte fra bruket.

Vi vil i det følgende belyse dette nærmere og vil skille mellom myr på dyrkbar undergrunn og myr på ikke dyrkbar undergrunn.

2. Myr på dyrkbar undergrunn

Myrddybde

I naturlig lagra torv vil tørrstoffinnholdet være 10 – 15 %. Av dette tørrstoffet er 5 – 10 prosent aske, resten organisk materiale. Når ei myr med 30 cm lite omdanna torv på overflata over f.eks sand dyrkes, vil sandjorda tilføres et strølag som utgjør ca 30 tonn per dekar. Dette er knapt tilstrekkelig til å gi ei matjord av tilfredsstillende kvalitet. Sterkere omdanna torv vil inneholde mer organisk substans per volumenhet. Denne torva vil på den andre siden ikke være så lett omsettelig, slik at det er ikke sikkert at utslippet blir noe større. Sett på denne bakgrunnen mener vi at det vil være uheldig å sette grensene for tillatt organisk strølag ved nydyrking så knappe at en ikke på alle aktuelle mineraljordarter kan oppnå et tilfredsstillende dyrkingsresultat. Ved bruk av nye dyrkingsteknikker kan ikke jord med 30 cm torv over mineraljord betraktes som myr.

Dyrkingsteknikk

Dersom torvlaget er tykkere enn det som er gunstig til innblanding i mineraljorda blir torva ofte gravd ned. De siste 10 – 15 åra har det aller meste av nydyrkinga på myrjord over mineraljord foregått ved omgraving med skråstille lag. Ved denne teknikken brukes det store gravemaskiner som graver myrjorda ned i dypet og legger mineraljord på toppen slik at det organiske materialet blir forseglet (hermetisert) og ikke utsettes for utlufting og oksydasjon. Plantene blir dyrket i mineraljorda som legges på toppen. Dersom grunnforholda er slik at det går an, kan en til og med deponere torva under grunnvannsnivå ved å ta opp mineraljord fra dypet og legge ned torva. Dersom dette gjøres unngår en helt at torva dreneres og en vil derfor ikke få særlige utslipp av CO₂.

3. Myr på ikke dyrkbar undergrunn

Valgmulighetene er mer begrenset her enn på dyrkbar undergrunn. I Møre og Romsdal blir det for tiden dyrket lite myrjord som ligger på ikke dyrkbar undergrunn. I praksis er slik nydyrking begrenset til noen få områder f.eks. Smøla. En nasjonal aksjon for å bygge nye gardsbruk i hele landet startet i 1917. I Møre og Romsdal ble det etablert til sammen 1700 nye bruk under denne aksjonen, det siste i 1983. Bureisingen gikk sin gang under ledelse fra Selskapet Ny Jord og med store tilskudd fra staten. En kan anslå at ca halvparten av den jorda som ble dyrket under denne aksjonen var myrjord i vårt fylke. Det finnes i dag ca 340 bruk i fylket etablert etter 1917. Av disse ligger 187 i Fræna og 36 på Smøla. På Smøla er eneste dyrkingsressursen myr på fjell. Et absolutt forbud mot nydyrking av myr vil bety rask avvikling av bureisersamfunnet på Smøla. Tilsvarende problemstilling er aktuell for flere andre område på kysten.

4. Alternative løsninger/ transportavstand

Vi forutsetter at hensikten med endringene i forskriften er at nydyrking skal styres mot mineraljord der dette er mulig. Det kan ikke være meningen at bruk som ikke har alternative dyrkingsmuligheter eller der transportavstand til alternative arealer er urimelig stor, skal legges ned. Dersom dette blir konsekvensen vil det føre til at produksjonen i Norge går ned, selvforsyningsgraden reduseres, og vi må legge beslag på et enda større areal i utlandet med nødvendige utslipp til transport over store avstander.

5. Oppsummering

Det er ønskelig med bedre oversikt over hvilke konsekvenser forskriften vil få både for klimagassutslipp og for berørte driftsenheter i landbruket. Ut fra eksisterende kunnskap og føre-var-prinsippet som er lovfesta i § 9 i Naturmangfoldloven finner vi det likevel rett å innføre nye prinsipp ved vurdering av nydyrking.

For at konsekvensene av forskrifta ikke skal bli for dramatisk for de bruk som blir sterkest berørt, er det behov for å kunne gi dispensasjoner fra forbudet mot nydyrking av myr.

Før fylkesmannen vurderer søknad om dispensasjon, må det undersøkes om det i rimelig nærhet finnes ledige dyrka arealer eller dyrkbar mineraljord som kan leies eller kjøpes til formålet. Det vil være naturlig at ansvaret for slike undersøkelser blir lagt til kommunen. Det må utarbeides en veileder til forskriften der det nærmere beskrives hvilke kriterier som skal oppfylles før dispensasjon kan gis. Her kan fylkesmannen stille krav til dyrkingsmetode og utførelse. I de vurderingene som fylkesmannen gjør, må samfunnsmessige konsekvenser, privatøkonomiske interesser og miljømål avveies mot hverandre.

Med helsing

Anne Berit Løset (e.f.)
Landbruksdirektør

Ottar Longva